

Tartalomjegyzék

1.	Professzionalizáció, professzió, hivatás, szakma	1
1.1.	Professzió-elméletek	2
1.2.	A professzionalizáció történeti értelmezése	2
1.3.	A professzionalizáció szociológiai értelmezése	2
2.	A professziók fejlődés/változástörténete és értelmezései	2
2.1.	A pedagógus professzió fejlődés/változástörténete és értelmezése	2
2.2.	A jogászprofesszió fejlődés/változástörténete és értelmezése	2
2.3.	Az orvos- és egészségtudományi professzió fejlődés/változástörténete és értelmezése	2
2.4.	A felsőoktatási oktatói professziótörténet és értelmezés	3
3.	A professziók fejlődéstörténetének és értelmezéseik összehasonlítása	3
4.	A professziók tanulása	3
5.	Folyamatos szakmai fejlődés elméletei és modelljei	3
6.	A folyamatos szakmai fejlődés modellképzési szempontjai	3
7.	A folyamatos szakmai fejlődés egyéni, szervezeti és rendszerszintű kapcsolatának professzióalapú értelmezése	3
8.	Összegzés	3
9.	Ajánlás	3
10.	Szakirodalom	3
11.	Melléklet: Néhány professzió innovatív képzése és folyamatos szakmai fejlődésének modellje	3

1. Professzionalizáció, professzió, hivatás, szakma

A professzionalizáció fogalma egyfelől foglalkozik a szakmai tevékenységrendszer értelmezésével, alakulásával, másfelől a szakemberré válás folyamataival, kontextusával. Ez alapján a professzionalizáció fogalma alatt a másoktól elkülönülő, önálló elmélettel és gyakorlattal, sajátos tudásokkal, etikával bíró szakterületet értenek, szakmát, foglalkozást, a közjó érdekében végzett, társadalmi funkcióval bíró tevékenységet, valamint a folyamatot, ahogy ez az egyes értelmezések szerint végbemegy. Amikor hivatásként említik, akkor abban az elkötelezett identitást is hangsúlyozzák. A professzionalitás speciális nyelvet, racionális tudás/kompetenciakategóriákat, elköteleződést és etikát feltételez.

1.1. Professzió-elméletek

A premodern korból 'kilépő' társadalmak a munkamegosztás megjelenésével az ember holisztikus, kvázi univerzális tudását részekre bontották. A létrejött foglalkozások szakmává válásának értelmezései közül az attribútum-modelleket és a dinamikus fejlődés-modellt mutatjuk be.

1.2. A professzionalizáció történeti értelmezése

A professzionalizáció része annak a történeti átalakulásnak, amelyben a születési előjogokat felváltja a szaktudáson és képzettségen alapuló szabad foglalkozás-választás. Időszakonként, kultúrkörönként és szakmánként sajátos a szakma szervezetei, azok funkciója, érdekérvényesítő szerepük, tagjaikhoz, más szakmákhoz és az államhoz való viszonyuk

1.3. A professzionalizáció szociológiai értelmezése

A professzionalizáció kapcsán a strukturalista-funkcionalista paradigmát, a társadalmi interakció modellt, a versengés- és a piaci paradigmát értelmezzük az állam, a társadalmi szervezetek szempontjaiból. Kitérünk a szakmát képviselő szakértőre, a szakértők szakmai szervezetére, a piac (kliens) és a hatalom (állam) változó szerepére és kapcsolatukra, valamint ezek hatására a szakmára.

2. A professziók fejlődés/változástörténete és értelmezéseik

Három szektor, a pedagógusi, jogászi és orvosi elemzése az adott szektor történetére és professzió-értelmezésre világít rá, a közöttük lévő különbségekre és hasonlóságokra, valamint a hatásokra, amelyet a szektorok egymásra gyakorolnak. Foglalkozunk a felsőoktatásban dolgozókkal kapcsolatosan felvetődő professzió kérdéseivel. A szektorok széles társadalmi-gazdasági környezetbe ágyazódnak, funkcionalitásukat és legitimitásukat az egész rendszerrel való kölcsönhatásuk adja.

2.1. A pedagógus professzió fejlődés/változástörténete és értelmezése

Bemutatjuk, hogyan indult meg a pedagógus professzió kialakulása, a hazai társadalmi jellemzőket, s azokat a nemzetközi modelleket, amelyek erre folyamatra hatottak. Feldolgozzuk, hogy a szakmát ma hogyan ítélik meg, miért helyezik professzió és semi-professzió határára, s hogy a szakirodalom szerint mi akadályozza az érett professzióvá válást. A visszatérő konzervatív, kontinentális professzió-értelmezési irányzat az egyén – szervezet – rendszer közti összefüggések hálózatában az állami befolyás erősödését hozta, amely a tudásrendszer koherenciájára hathat, de mások szerint ezt nem az állam, hanem egyfajta rugalmas modernizáció, a szakmai közösségek feladata.

2.2. A jogászprofesszió fejlődés/változástörténete és értelmezése

A jogász szakmák hagyományosan hivatásként értelmezik magukat. Ennek egyik oka a jogászi professzió kontinentális változatának hazai adaptációja, másik pedig az, hogy a mindekorai állami működéshez magasabb státuszú társadalmi/szakmai (rendi) csoportra volt szükség. A professziót a modern államban a jogvégzettek rendszerjellemzői alakítják: a közszektorban dolgozók és a szakmát szabadon gyakorló jogászok. A professzió jegyek tradicionálisan jelen vannak, belső jellemzőik egymáshoz való viszonya változott.

2.3. Az orvos- és egészségtudományi professzió fejlődés/változástörténete és értelmezése

Az orvosprofesszió a tradicionális szakmákhoz tartozik, története a jogászokéhoz hasonló. A professzionalizáció folyamatát itt is a 19. század gyorsította fel, a törvényi szabályozástól a professzióra jellemző elemek kiépüléséig és működéséig. A bizonyítékon alapuló orvoslás, melyet a szaktudomány vívmányként értelmez, a professzió tudományos alapjait tette le, s támogatta az orvosi döntéshozatalt és autonómiát. Ma egyszerre van jelen a de- és reprofesszionalizáció. A szakápolói és egyéb egészségtudományi szakmák fejlődésére az orvosi professzió hatott.

2.4. A felsőoktatási oktatói professziótörténet és értelmezés

A felsőoktatás piacosodása és az állam minősítési és rekrutációs szakpolitikája hatással van a felsőoktatásban dolgozóakra is. A versenyhelyzetre a képző intézmény a tradicionális tudományegyetem vagy a piacorientált képzések vállalásával reagál, amelyet a képzők/oktatók saját szaktudásuk és képzésről való saját nézeteik szerint támogatnak. Az utóbbi időkben az ún. oktatói kompetenciák explicit megfogalmazása az önálló professzionalizálódás céljával jött létre, amely azonban sok szakma számára idegen elvárás. Hiányoznak azok a szervezetek, amelyek a professzionalizációs folyamatot belsőleg meghatároznák és kifelé támogatnák.

3. A professziók fejlődéstörténetének és értelmezéseik összehasonlítása

A professzionalizációt befolyásoló, meghatározó elemek közül az egyes szektorok társadalmi, gazdasági, kulturális kontextust és ezek hatását vettük alapul, valamint annak a szakmaiságnak, tudástartalomnak a megszületését és alakulását, amely ezt kísérte.

4. A professziók tanulása

Mivel kutatásunk fókuszában a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődése áll, ezért először a pedagógusprofesszió formális tanulásával majd a folyamatos szakmai fejlődés célok - elvárások - támogatások típusainak, jellemzőket foglaljuk össze, végül a többi professzióra térünk ki a formális végzettség megszerzésének útjára és folyamatos szakmai fejlődésre, hogy a végén az összevetést megtehessek.

5. Folyamatos szakmai fejlődés elméletei és modelljei

Feldolgozzuk a témát a tudás alakulásának dinamizmusa szerint, a kompetencia-karbantartás, a szervezeti professzió és az öndetermináció elméletekkel. A folyamatos szakmai fejlődést a professzió tanulásaként értelmezzük beillesztve a professzionalizáció történetébe.

6. A folyamatos szakmai fejlődés modellképzési szempontjai

Gondolkodunk, dolgozunk rajta, de még képlékeny.

7. A folyamatos szakmai fejlődés egyéni, szervezeti és rendszerszintű kapcsolatának professzióalapú értelmezése

Ez fontos, de még nem tartunk itt. Segítő észrevételeket szívesen várunk.

8. Összegzés

9. Ajánlás

10. Szakirodalom

11. Melléklet: Néhány professzió innovatív képzése és folyamatos szakmai fejlődésének modellje

Két modell mutatunk be, a magyar pedagógus életpályamodellt és egy svéd orvosi egészségügyi képzési innovációt.